GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 22261
שם התלמיד/ה: _____

היסטוריה

שאלון 22261

הוראות לנבחן

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

בשאלון זה שני חלקים: חלק א (פרק ראשון) וחלק ב (פרק שני, פרק שלישי, פרק רביעי).
משך הזמן המוקצב לשני חלקי השאלון הוא שלוש שעות ללא הפסקה.
חלק א
א. משך הבחינה: שעה ורבע.
אם סיימתם להשיב על חלק א לפני הזמן המוקצב, יש למסור למשגיח או למשגיחה את מחברת הבחינה ואת ספר הלימוד ולקבל את חלק ב של השאלון ומחברת חדשה.
אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח או למשגיחה.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה פרק אחד.
יש לענות על שאלה אחת מפרק זה.
פרק ראשון – (1×34) – סך הכול 34 נקודות.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה.
הספר יכול להיות מסומן במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך בלי הערות בכתב.
אפשר לציין תקופות או נושאים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.
2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
נספח: לשאלה 2 (קטע מעיתון).
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!
חלק ב
א. משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שלושה פרקים.
יש לבחור בשני פרקים, ולענות על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם.
(2×33) – סך הכול 66 נקודות.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
נספח: לשאלה 10 (קטעי עיתונות).
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

חלק א – פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (34 נקודות)

שימו לב: 1. בפרק זה תוכלו להיעזר בספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה. כמו כן תוכלו להיעזר בעותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".

2. בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

ענו על אחת מן השאלות 1–3.

1. מדיניות הנאצים כלפי היהודים ותגובות האוכלוסייה המקומית

(34 נקודות)

(ראו בנספח: עדות של אֶלן שוויצר – תלמידה יהודייה בחטיבת הביניים בבית ספר בגרמניה בתחילת שנות השלושים)

א. לפניכם קטע מקור ובו עדות של אֶלן שוויצר – תלמידה יהודייה בחטיבת הביניים בבית ספר בגרמניה בתחילת שנות השלושים.

תהליך הרחקת היהודים ובידודם מן החברה בגרמניה בשנות השלושים היה הדרגתי, והנאצים קידמו אותו באמצעים שונים.

– הסבירו כיצד אפשר ללמוד מקטע המקור על תהליך זה. בססו את תשובתכם על שתי דוגמאות מן הקטע.

– הציגו אחד מן הצעדים שנקט המשטר הנאצי כלפי היהודים בגרמניה בשנים 1935–1938, והסבירו כיצד הצעד שהצגתם קידם את תהליך הרחקת היהודים מן החברה.

(17 נקודות)

ב. – מדוע דפוס ההתייחסות של רוב האוכלוסייה המקומית בארצות הכיבוש הנאצי כלפי היהודים היה "עמידה מן הצד"? הביאו שני הסברים.

– בחרו מקור מספר הלימוד המדגים דפוס התייחסות אחר של אוכלוסייה מקומית כלפי היהודים בארצות אלה, והסבירו כיצד המקור שבחרתם מדגים דפוס זה.

(17 נקודות)

2. מלחמת העולם השנייה והמאבק בנאצים

(34 נקודות)

(ראו בנספח: נספח לחלק א – קטע מעיתון (שאלה 2))

בנספח לשאלה זו מוצג קטע מקור שפורסם ב־29 בספטמבר 1944 בעמוד השער של העיתון "לחייל", עיתון הבריגדה היהודית (חטיבה של חיילים יהודים מארץ־ישראל שהוקמה בשנת 1944 במסגרת הצבא הבריטי).

א. – על פי קטע המקור, הציגו את הטענה של צ'רצ'יל בנוגע למצב המלחמה.

– נמקו את טענתו באמצעות שתי עובדות היסטוריות המוזכרות בקטע המקור ועובדה היסטורית אחת נוספת.

(16 נקודות)

ב. – הסבירו את החשיבות של השתתפות לוחמים יהודים בצבאות בעלות הברית.
בססו את תשובתכם על קטע המקור.
– בחרו מקור מספר הלימוד המבטא דרך מאבק אחרת של היהודים בנאצים, והסבירו כיצד המקור שבחרתם מבטא את החשיבות של דרך מאבק זו.
(18 נקודות)

3. "הסדר החדש", היודנראט

(34 נקודות)
(ראו בנספח: דברים שאמר הממונה הנאצי על גטו קובנה ליושב ראש היודנראט בקובנה ד"ר אלקס ולעוד שניים מחברי היודנראט ב־6 בספטמבר 1941)

א. הסבירו כיצד פעל המשטר הנאצי לקידום רעיון "הסדר החדש" באירופה בשנתיים הראשונות של המלחמה.
בססו את תשובתכם על מקור מספר הלימוד ועל שתי דוגמאות נוספות.
(17 נקודות)

ב. לפניכם קטע מקור ובו דברים שאמר הממונה הנאצי על גטו קובנה ליושב ראש היודנראט בקובנה ד"ר אלקס ולעוד שניים מחברי היודנראט ב־6 בספטמבר 1941.
– על פי מה שלמדתם, הסבירו את המורכבות של תפקיד היודנראט בגטאות בתקופה שלפני ביצוע "הפתרון הסופי", והדגימו כיצד מורכבות זאת באה לידי ביטוי בקטע המקור.
– הסבירו את הקושי המיוחד שאפיין את תפקיד היודנראט בזמן ביצוע הפתרון הסופי.
(17 נקודות)

חלק ב – פרק שני – לאומיות וציונות (33 נקודות)

שימו לב: בחלק זה בחרו בשני פרקים, וענו על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם.
אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 4–6.

---

4. לאומיות וציונות מרעיון למעשה

(33 נקודות)
(ראו בנספח: צילום: עבודה בשדה בחוות מֶרְחַבְיָה שבעמק יזרעאל, 1911)

א. – הציגו שניים מן הרעיונות שהובילו לצמיחת הלאומיות באירופה במאה ה־19.
– הדגימו כיצד אחד מן הרעיונות האלה בא לידי ביטוי בפעילות של התנועה הלאומית באחת מן הארצות האלה: יוון, פולין, איטליה, גרמניה.
(16 נקודות)

ב. התמונה שלפניכם צולמה בחוות מֶרְחַבְיָה שבעמק יזרעאל בשנת 1911.
– הסבירו כיצד באים לידי ביטוי בתצלום שניים מן הרעיונות שרצו העולים לארץ־ישראל לקדם בשנים 1881–1914.
– הסבירו רעיון נוסף שקידמו העולים בתקופה זו, והציגו פעולה אחת שעשו להגשמת רעיון זה.
(17 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

5. הלאומיות – גורמים מסייעים וגורמים מעכבים
(33 נקודות)

א. הסבירו שני גורמים שסייעו להתפתחות התנועות הלאומיות באירופה במאה ה־19, ושני גורמים שעיכבו את התפתחותן.
(17 נקודות)

ב. – הציגו שני גורמים שעיכבו את התפתחות היישוב היהודי בארץ־ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה (1914–1918).
– הסבירו כיצד סייעה הצהרת בלפור (1917) לתנועה הציונית.
(16 נקודות)

6. התנועות הלאומיות באירופה והתנועה הציונית
(33 נקודות)

א. – הציגו שני מאפיינים משותפים לתנועה הציונית ולתנועות לאומיות אחרות באירופה במאה ה־19.
– הסבירו מאפיין אחד שהיה ייחודי לתנועה הציונית בהשוואה לתנועות הלאומיות האחרות.
(17 נקודות)

ב. – לאחר כינוס קונגרס בזל (בשנת 1897) כתב הרצל ביומנו "בבזל ייסדתי את מדינת היהודים". הסבירו את דבריו.
בתשובתכם התייחסו לחשיבות של הקונגרס ושל ההחלטות שהתקבלו בו.
– הציגו פעולה נוספת שעשה הרצל לקידום הרעיון הציוני.
(16 נקודות)

חלק ב – פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 7–9.

---

7. המאבק של היישוב היהודי בבריטים (1945–1947)
(33 נקודות)
(ראו בנספח: גילוי דעת שפרסם ארגון ההגנה בעלון "החומה" ב־2 בנובמבר 1945)

א. לפניכם גילוי דעת שפרסם ארגון ההגנה בעלון "החומה" ב־2 בנובמבר 1945.
– על פי מה שלמדתם, הסבירו מדוע החליט היישוב היהודי עם תום מלחמת העולם השנייה על הקמת "תנועת המרי העברי". בססו את תשובתכם על שני נימוקים מקטע המקור.
– הסבירו מדוע פעלה תנועה זו זמן קצר בלבד.
(17 נקודות)

ב. יש הטוענים שהמאבק של היישוב היהודי בבריטים היה הגורם העיקרי להחלטת בריטניה להעביר את שאלת ארץ־ישראל לאו"ם.
– נמקו טענה זו באמצעות עובדה היסטורית אחת.
– הציגו טיעון אחר (טענה ונימוק) בנוגע לגורם העיקרי להחלטת בריטניה להעביר את שאלת ארץ־ישראל לאו"ם.
(16 נקודות)

8. הדיון על תוכנית החלוקה באו"ם, השלב הראשון של מלחמת העצמאות
(33 נקודות)

א. – הציגו את הפעילות הדיפלומטית של היהודים כדי לגייס מדינות שיצביעו בעד תוכנית החלוקה.
– הסבירו את חשיבות התמיכה של המעצמות (ארצות הברית, ברית המועצות) בתוכנית זו.
(16 נקודות)

ב. הציגו שלושה קשיים של היישוב היהודי בתקופה הראשונה של מלחמת העצמאות (מסוף נובמבר 1947 עד מרץ 1948), והסבירו כיצד נערך היישוב בתקופה השנייה (ממרץ 1948 עד אמצע מאי 1948) כדי להתמודד עם אחד מן הקשיים שהצגתם.
(17 נקודות)

9. הכרזת המדינה, השלב השני של מלחמת העצמאות
(33 נקודות)

א. – הסבירו נימוק אחד של דוד בן־גוריון בעד הכרזה על הקמת המדינה ביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948), ונימוק אחד של התומכים בדחייה של הכרזה זו למועד אחר.
– הציגו אירוע אחד שאירע בשלב השני של מלחמת העצמאות (מ־15 במאי 1948 עד סוף המלחמה), והסבירו כיצד אפשר לבסס באמצעות אירוע זה את העמדה של אחד מן הצדדים בוויכוח על מועד ההכרזה.
(18 נקודות)

ב. הסבירו שלוש סיבות להיווצרות בעיית הפליטים הפלסטינים. בתשובתכם התייחסו גם להתנהלות הצד הערבי וגם להתנהלות הצד היהודי.
(15 נקודות)

חלק ב – פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (33 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 10–13.

---

10. עלייה וקליטה בשנות החמישים והשישים של המאה ה־20
(33 נקודות)
(ראו בנספח: נספח לחלק ב – קטעי עיתונות (שאלה 10): מקור 1 – כתבה בעמוד 14 של עיתון "דבר", יולי 1959, נספח לחלק ב – קטעי עיתונות (שאלה 10): מקור 2 – עמוד השער ומאמר בעמוד 3 של עיתון "העולם הזה", יולי 1959)

א. הציגו שניים מן הקשיים שהיו למדינת ישראל בקליטת העלייה בתחילת שנות החמישים בתחומים שונים, והסבירו כיצד ניסתה המדינה להתמודד עם אחד מן הקשיים שהצגתם.

(16 נקודות)

ב. בנספח לשאלה זו יש שני קטעי מקור (1–2), המתארים את אירועי ואדי סאליב.
– הציגו את ההבדלים בין שני קטעי המקור על פי שניים מן התבחינים (קריטריונים) האלה: הסיבות לפרוץ האירוע; דימוי המפגינים; תיאור האירוע.
– הסבירו סיבה אחת להבדלים האלה בין שני קטעי המקור.

(17 נקודות)

11. תהליך הדה־קולוניזציה וגורל היהודים בארצות האסלאם

(33 נקודות)

א. – מהו תהליך הדה־קולוניזציה? הסבירו שני גורמים לתהליך זה.
– הסבירו את ההשפעה של תהליך הדה־קולוניזציה על מצב היהודים בארצות האסלאם.

(17 נקודות)

ב. – הסבירו שני גורמים נוספים (מלבד תהליך הדה־קולוניזציה) שהשפיעו על מצב היהודים בארצות האסלאם, משנות הארבעים עד סוף שנות השישים של המאה ה־20.
– הציגו את ההשפעה של אחד מן הגורמים שהסברתם על מצב היהודים במדינה שלמדתם עליה.

(16 נקודות)

12. מלחמת ששת הימים (1967)

(33 נקודות)

א. – הסבירו כיצד המעורבות של אחת ממעצמות־העל (ארצות הברית, ברית המועצות) במזרח התיכון השפיעה על פרוץ מלחמת ששת הימים.
– הציגו שני גורמים נוספים שהשפיעו על פרוץ המלחמה.

(17 נקודות)

ב. הציגו את תוצאות המלחמה, והסבירו את ההשפעה של שתיים מן התוצאות האלה על מדינת ישראל.

(16 נקודות)

13. מלחמת יום הכיפורים (1973)

(33 נקודות)

א. – הסבירו מה הניע את סוריה ומצרים לתקוף את ישראל באוקטובר 1973.
– מדוע הופתעה ישראל בפרוץ מלחמת יום הכיפורים? הציגו שתי סיבות.

(17 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. – הציגו את תוצאות המלחמה, והסבירו את ההשפעה של תוצאות אלה על מדינת ישראל בתחום החברתי־פוליטי.

– הסבירו כיצד המעורבות של אחת ממעצמות־העל (ארצות הברית, ברית המועצות) במזרח התיכון השפיעה על המלחמה או על תוצאותיה והשלכותיה.

(16 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

נספח – המקורות

עדות של אֶלן שוויצר – תלמידה יהודייה בחטיבת הביניים בבית ספר בגרמניה בתחילת שנות השלושים

בהיזכרי בתקופה שבה למדתי בחטיבת הביניים אני נזכרת בתלמידה אחת שהייתה בכיתתי, רות, שתמיד נבחרה לכל התפקידים... התכונה הכי מושכת שלה הייתה הכֵּנוּת המוחלטת שלה, והנכונות לחלוק בכל דבר שהיה לה עם מי שנזקק בכיתה. אם היה קר, רות תמיד השאילה לך את הסוודר שלה, היא טענה שהאוויר הקר גורם לה להרגיש נמרצת יותר... אם שכחת את הסנדוויץ' שלך, רות חלקה עימך את שלה ואמרה שאינה רעבה. מתוך אותה נדיבות שהביאה אותה לחלוק את בגדיה ואת האוכל שהיה לה שיתפה רות גם בדעותיה. היא הייתה נאצית אדוקה. תמיד היו לה המון כרוזים ופליירים, ספרונים וחומרים אחרים בילקוט, עם שאר המחברות והספרים. אם מישהו רצה לשוחח על בגדים או על בעיה שהתעוררה עם איזה מורה או הורה - רות הייתה תמיד מוכנה לשמוע ולהגיב. אך בדרך כלשהי נעשה הדיון תמיד פוליטי: "הינה קחי את החוברת הזאת, זה יסביר לך על מה אני מדברת", היא הייתה אומרת לעיתים קרובות, ונותנת לבן שיחהּ את החומר, שנראה באופן מפתיע רלוונטי למה שדיברנו עליו... אחדים מאיתנו, במיוחד אלה שנחשבו לא ארים (ומשום כך להתגלמות הרוע) בספרונים של רות, שאלו אותה לעיתים קרובות כיצד היא יכולה להיות חברה של יהודים או של מי שבאו מרקע יהודי, בשעה שכל מה שהיא קראה וחילקה לנו היה מלא וגדוש בשנאה נגדנו ונגד אבותינו.

"ברור שהם לא מדברים עלייך", הייתה מסבירה ברצינות. "את גרמנייה טובה. הכוונה היא ליהודים האחרים: הפציפיסטים, הסוציאליסטים והליברלים, שבגדו בגרמניה ושאותם היטלר רוצה לסלק מעמדות השפעה". כשהיטלר עלה לשלטון ונקבע שיש לבודד תלמידים ממוצא יהודי, ושגרמנים ארים אינם יכולים עוד להתחבר עם לא ארים (וזה כלל יהודים וגם כאלה שהיו נוצרים, אך היה להם סבא אחד יהודי) רות ניגשה אלינו והתנצלה על כך שלא תוכל עוד לדבר איתנו. "כל העניין יכול להיות אי־הבנה", הסבירה, "אולי הדבר יתוקן בהמשך. אבל בינתיים, היטלר ודאי יודע מה הוא עושה, ואני אציית לפקודות". לא רק שרוּת לא דיברה איתנו - קבוצת המנודים - יותר, היא ערכה רישום מדויק של אלה שכן דיברו, ומסרה את שמותיהם...

("בשביל הזיכרון" 40, יד ושם, 2001, עמ' 48)

נספח לחלק א – קטע מעיתון (שאלה 2)

תיאור עמוד השער: בראש העמוד, מימין, שם העיתון "לחייל" באותיות גדולות, ומעליו מתנוסס דגל כחול־לבן ובמרכזו מגן דוד. מתחת לשם העיתון הכיתוב: "עתון יומי לחיילים עבריים ביבשת אירופה". מתחת לכותרת העיתון שורה באנגלית: "LAHAYAL DAILY NEWSPAPER FOR JEWISH SOLDIERS IN EUROPE", ושורת פרטים: "איטליה, יום ששי, י"ב תשרי תש"ה" | "מס' 175" | "Italy 29. 9. 1944." (ולצידו פרט מחיר הגיליון באותיות זעירות). בצד שמאל של העמוד, ליד שם העיתון, מסגרת ובה מדור החדשות "ברגע האחרון".

ברגע האחרון

אֶלְסְט, צומת דרכים בין נֵיְמֶכֶן וַאַרְנְהֶם, נלקחה חזרה הבוקר על ידי כוחות המחנה הבריטי השני. משך יום אתמול הופלו בקרבות אוויר 47 מטוסים גרמניים. כך עולה מספר המטוסים הגרמניים שהושמדו בשלושת הימים האחרונים ל־132. התקפות נגד גרמניות על ה"טריז ההולנדי" נהדפו כולן. בכמה נקודות הורחב הטריז.

צבא קָנָדִי שפתח אתמול בהסתערות על קאלה, כבש היום את מצודת קאלה.

בהודעה רשמית שפורסמה במוסקבה נאמר, כי מַרְשָׁל טיטו הרשה לצבא האדום להיכנס לטריטוריה יוגוסלבית למשך ימי המלחמה. צבא זה יוכל להיכנס ליוגוסלביה, בתנאי שיעזבוה מייד עם תום המלחמה.

צ'רצ'יל סוקר את מערכות המלחמה

"נציגות לעם היהודי בין הכוחות שימגרו* את הנאצים ויכבשו את ארצם"

- בקרוב פגישה חדשה בין רוזבלט־צ'רצ'יל־סטאלין - לבנות־הברית - כ־2 מיליון חיילים בחזית המערב -

ראש הממשלה הבריטית מר צ'רצ'יל סקר היום בבית־הנבחרים את המצב במלחמה. בעומדו על חזית איטליה ציין כי "הצבא הבריטי באיטליה מונה גם יחידות ארצישראליות, וכאן עליי לציין את ההודעה שחברי הבית ודאי כבר קראו אותה, ואשר, כפי שהיננו סבור - קיבלוה באהדה". בהודעה נמסר שהממשלה החליטה להיענות לדרישתה של הסוכנות היהודית לארץ־ישראל, שתוקם בריגדה יהודית, שתשתתף בפעולות המלחמה. "ידוע לי שמספר גדול מאוד של יהודים משרת בצבאנו, בצבא האמריקני ובכל שאר הצבאות. אך נראה לי, כי יהיה זה צודק שאותו העם שסבל מידי הנאצים עינויים שלא יתוארו - יהיה מיוצג כחטיבה מיוחדת בין שאר הכוחות המתרכזים כעת בשביל מיגורם הסופי של הנאצים. אין לי כל ספק כי ייקחו חלק לא רק במאבק הזה, אלא גם בכיבוש שיבוא לאחריו".

נשבר כוחו של העריץ במערב

צ'רצ'יל מנה את השינויים שחלו במצב המלחמה במשך שבעת השבועות האחרונים. "פני המלחמה נשתנו", אמר - "שינוי מוחלט. שוחררו בלגיה, צרפת והולנד בחלקה. כוחו של העריץ הנאצי במערב נשבר. 400,000 מחייליו נהרגו או נפצעו, ולמעלה ממחצית־המיליון נלקחו בשבי. נוסף על אלה נותרו כ־200 אלף חיילים גרמנים לאורך חופי הולנד, ונפילתם נראית כמעט ודאית. צבאות הברית הגיעו ובכמה מקומות גם חצו את הגבול הגרמני ואת קו זיגפריד. אלה תוצאות המערכה בנורמנדיה, הרת המסקנות".

- למגר – להביס, להכניע

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ברגע האחרון

אֵלְסָט, צומת דרכים בין נַיְמֶכֶן ואַרְנְהֶם, נלקחה חזרה הבוקר על ידי כוחות המחנה הבריטי השני. משך יום אתמול הופלו בקרבות אוויר 47 מטוסים גרמניים. כך עולה מספר המטוסים הגרמניים שהושמדו בשלושת הימים האחרונים ל־132. התקפות נגד גרמניות על ה"טריז ההולנדי" נהדפו כולן. בכמה נקודות הורחב הטריז.

צבא קָנָדי שפתח אתמול בהסתערות על קאלה, כבש היום את מצודת קאלה.

בהודעה רשמית שפורסמה במוסקבה נאמר, כי מַרשָׁל טיטו הרשה לצבא האדום להיכנס לטריטוריה יוגוסלבית למשך ימי המלחמה. צבא זה יוכל להיכנס ליוגוסלביה, בתנאי שיעזבוה מייד עם תום המלחמה.

LAHAYAL DAILY NEWSPAPER FOR JEWISH SOLDIERS IN EUROPE

Italy 29. 9. 1944. | מס' 175 № | א'טליה, יום שש', י"ב תשרי תש"ה

צ'רצ'יל סוקר את מערכות המלחמה

„נציגות לעם היהודי בין הכוחות שימגרו את הנאצים ויכבשו את ארצם"

בקרוב פגישה חדשה בין רוזבלט-צ'רצ'יל-סטאלין - לבעות-הברית - 2 מיליון חיילים בחזית המערב -

ראש הממשלה הבריטית מר צ'רצ'יל סקר היום בבית־הנבחרים את המצב במלחמה. בעומדו על חזית איטליה ציין כי "הצבא הבריטי באיטליה מונה גם יחידות ארצישראליות, וכאן עליי לציין את ההודעה שחברי הבית ודאי כבר קראו אותה, ואשר, כפי שהינני סבור - קיבלוה באהדה". בהודעה נמסר שהממשלה החליטה להיענות לדרישתה של הסוכנות היהודית לארץ־ישראל, שתוקם בריגדה יהודית, שתשתתף בפעולות המלחמה. "ידוע לי שמספר גדול מאוד של יהודים משרת בצבאנו, בצבא האמריקני ובכל שאר הצבאות. אך נראה לי, כי יהיה זה צודק שאותו העם שסבל מידי הנאצים עינויים שלא יתוארו - יהיה מיוצג כחטיבה מיוחדת בין שאר הכוחות המתרכזים כעת בשביל מיגורם הסופי של הנאצים. אין לי כל ספק כי ייקחו חלק לא רק במאבק הזה, אלא גם בכיבוש שיבוא לאחריו".

נשבר כוחו של העריץ במערב

צ'רצ'יל מנה את השינויים שחלו במצב המלחמה במשך שבעת השבועות האחרונים. "פני המלחמה נשתנו", אמר - "שינוי מוחלט. שוחררו בלגיה, צרפת והולנד בחלקה. כוחו של העריץ הנאצי במערב נשבר. 400,000 מחייליו נהרגו או נפצעו, ולמעלה ממחצית־המיליון נלקחו בשבי. נוסף על אלה נותרו כ־200 אלף חיילים גרמנים לאורך חופי הולנד, ונפילתם נראית כמעט ודאית. צבאות הברית הגיעו ובכמה מקומות גם חצו את הגבול הגרמני ואת קו זיגפריד. אלה תוצאות המערכה בנורמנדיה, הרת המסקנות".

(על פי **לחייל**, 29 בספטמבר 1944)

* למגר – להביס, להכניע

(על פי לחייל, 29 בספטמבר 1944)

דברים שאמר הממונה הנאצי על גטו קובנה ליושב ראש היודנראט בקובנה ד"ר אלקס ולעוד שניים מחברי היודנראט ב־6 בספטמבר 1941

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

אתם, יהודי הגטו, הייתם חייבים למסור לנו את כל רכושכם, אבל עשיתם סַבּוֹטָז'ה [חבלה מכוונת], ויותר ממה שמצאו אצלכם החיילים הגרמנים - הסתרתם מהם בעורמה. אני נותן ליודנראט זמן של יום אחד, כדי שתארגנו בעצמכם את ה"מסירה" של כל הרכוש היהודי. [...] כל משפחה רשאית להשאיר לעצמה רק 100 רובל (10 מַרק). כל מה שתאספו חייבים אתם למסור לנו בקפדנות הגדולה ביותר. [...] אני מזהיר אתכם בפעם האחרונה, שאחרי התאריך שניתן לכם עכשיו ייערכו חיפושים יסודיים בכל דירות הגטו, וכן יחפרו בגנים, בשדות ובבאֶרות. על כל דָבר ערך שיימצא אצל יהודי בגטו, יירו באותו מעמד באיש הזה ובעוד מאה היהודים משכניו.

(מעובד על פי ל' גרפונקל, "קובנה היהודית בחורבנה", בתוך: ד' מכמן, בימי שואה ופקודה, האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ח, עמ' 83)

צילום: עבודה בשדה בחוות מֶרְחַבְיָה שבעמק יזרעאל, 1911

תיאור הצילום: צילום בשחור־לבן של שדה בעונת הקציר. מימין ערמת חציר (או תבואה קצורה) גבוהה ועצומה; על ראש הערמה עומדת אישה בשמלה לבנה ובמטפחת ראש, ומניפה קלשון כדי לערום את החציר, ולידה גבר בכובע. על צלע הערמה עומד פועל נוסף. לרגלי הערמה עומד פועל במטפחת ראש לבנה ליד עגלה רתומה לשני סוסים, שנושאת חציר. במרכז הצילום מכונת קציר חקלאית, ועל מושבה יושב פועל. משמאל עומדת אישה צעירה בשמלה לבנה ובמטפחת ראש, אוחזת קלשון ארוך. ברקע, על גבעה, כמה בתי אבן דו־קומתיים גדולים בעלי גגות רעפים – מבני החווה. בפינה הימנית התחתונה של הצילום מופיעה המילה "מרחביה".

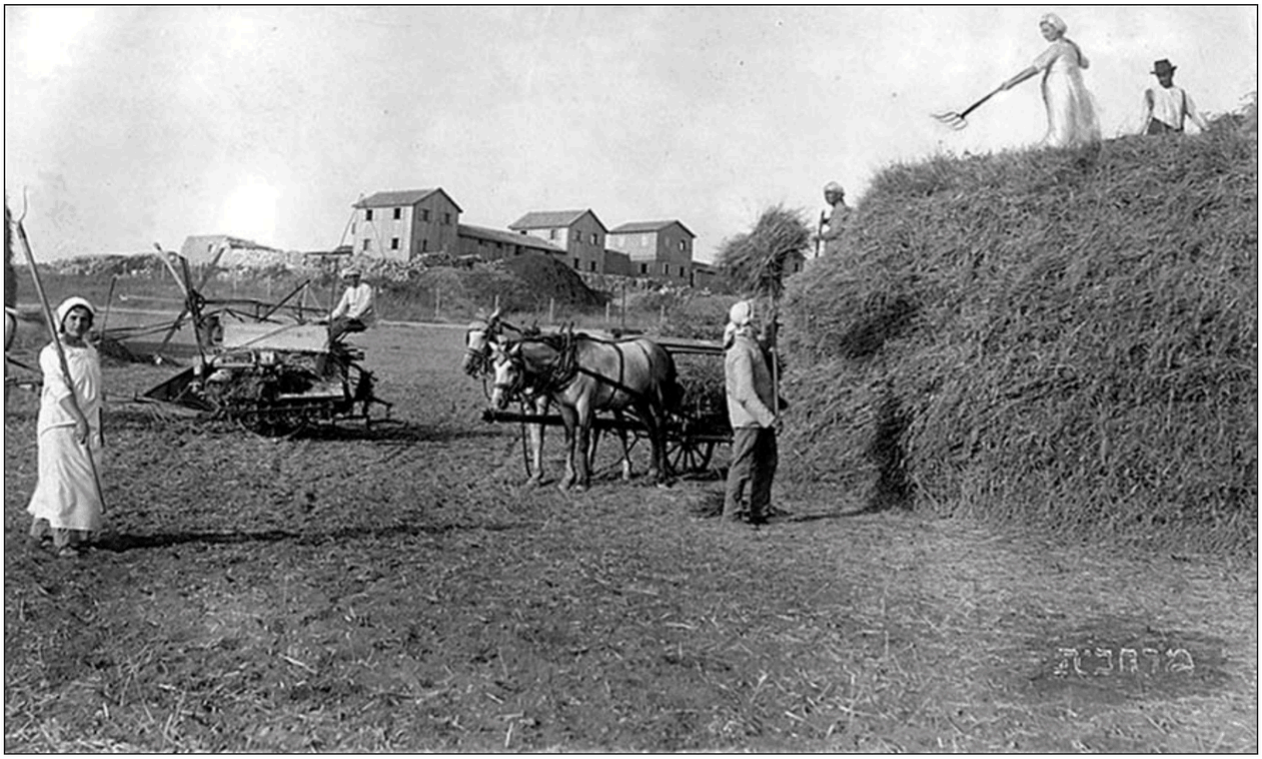

(צלם לא ידוע. מתוך אתר **ויקימדיה קומונס**, באמצעות מיזם **ביתמונה**)

(צלם לא ידוע. מתוך אתר ויקימדיה קומונס, באמצעות מיזם ביתמונה)

גילוי דעת שפרסם ארגון ההגנה בעלון "החומה" ב־2 בנובמבר 1945

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

תיאור הדף: בראש הדף כותרת העלון בכתב גדול: "הַחוֹמָה", ומתחתיה, בכתב יד בין שני קווים: "עניני בטחון והגנה".

"ממשלת הוד מלכותו מביטה בעין יפה על יְסוּד בית לאומי לעם ישראל, בארץ־ישראל, ובמיטב כוחותיה תתאמץ להקל על המטרה הזאת".

2 בנובמבר 1917

(מהצהרת בלפור)

ובשנת העשרים וחמש אחרי הצהרה זו, ובשנות העשרים ושש, העשרים ושבע והעשרים ושמונה אחריה, נשרפו שישה מיליון יהודים בכבשני שׂרֵפה, [...] והמדינה הזאת [בריטניה] אשר עמֵּי העולם נתנו לה את הזכות ההיסטורית לעזור לעם היהודי לשוב למולדתו – היא שסגרה בציניות שׂטנית את שערי ארץ־ישראל בפני יהודים, אשר רק שתי דרכים היו פתוחות לפניהם: מולדתם או השְׁאוֹל [מוות].

עתה בשנת העשרים ותשע אחרי הצהרת בלפור, סגורים שערי הבית הלאומי בפני יהודים שרידי התופת הנאצית, היושבים בקור, בחרפה וברעב על האדמה הטמאה.

[...]

אנחנו, יהודי ארץ־ישראל, אין דָּמֵנוּ אדום יותר מדם יהודי מעוּנה במחנה הסגר, של אויב או של בעל ברית. אם נצטרך לשלם בחיינו למען הביאם אלינו כדי להציל את חייהם, כדי להשיב להם כבוד תחת חרפה וגאולה תחת תופת – שלם נשלם.

2 בנובמבר 1945

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

הַחוֹמָה

עניני בטחון והגנה

"ממשלת הוד מלכותו מביטה בעין יפה על יְסוּד בית לאומי לעם ישראל, בארץ־ישראל, ובמיטב כוחותיה תתאמץ להקל על המטרה הזאת".

2 בנובמבר 1917

(מהצהרת בלפור)

ובשנת העשרים וחמש אחרי הצהרה זו, ובשנות העשרים ושש, העשרים ושבע והעשרים ושמונה אחריה, נשרפו שישה מיליון יהודים בכבשני שרֵפה, [...] והמדינה הזאת [בריטניה] אשר עמֵי העולם נתנו לה את הזכות ההיסטורית לעזור לעם היהודי לשוב למולדתו – היא שסגרה בציניות שטנית את שערי ארץ־ישראל בפני יהודים, אשר רק שתי דרכים היו פתוחות לפניהם: מולדתם או השְׁאוֹל [מוות].

עתה בשנת העשרים ותשע אחרי הצהרת בלפור, סגורים שערי הבית הלאומי בפני יהודים שרידי התופת הנאצית, היושבים בקור, בחרפה וברעב על האדמה הטמאה.

[...]

אנחנו, יהודי ארץ־ישראל, אין דָּמֵנוּ אדום יותר מדם יהודי מעונה במחנה הסגר, של אויב או של בעל ברית. אם נצטרך לשלם בחיינו למען הביאם אלינו כדי להציל את חייהם, כדי להשיב להם כבוד תחת חרפה וגאולה תחת תופת – שלם נשלם.

2 בנובמבר 1945

(מתוך: מסע בזמן: אוסף כרזות וכרוזים, אתר **הספרייה הלאומית**)

(מתוך: מסע בזמן: אוסף כרזות וכרוזים, אתר הספרייה הלאומית)

נספח לחלק ב – קטעי עיתונות (שאלה 10): מקור 1 – כתבה בעמוד 14 של עיתון "דבר", יולי 1959

(עיתון דבר – העיתון של ההסתדרות הכללית של העובדים שהיה מזוהה עם מפא"י, מפלגת השלטון)

תיאור עמוד העיתון: כותרת ראשית באותיות גדולות: "בריונים מוסתים התפרעו בחיפה". מתחתיה כותרת משנה: "פציעת שיכור גרמה לשרשרת מעשי אלימות; מועדוני מפא"י וההסתדרות בעיר התחתית נהרסו; 13 שוטרים נפצעו על ידי הפורעים".

תצלום: רחוב בעיר; במרכז התמונה ומימינה מכונית הפוכה על צדה, שעשן ואש עולים ממנה, ולידה כבאים עם צינורות מים. בחזית התמונה צועד שוטר במדים ובכובע שוטר לבן, ומאחוריו שוטר נוסף. משמאל קהל של אנשים וילדים מתקהל ומביט. כיתוב התצלום: "הכבאים מטפלים במכונית שנהפכה על ידי המתפרעים ועולה באש".

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

כמה מאות יוצאי צפון אפריקה, תושבי שכונת ואדי סאליב בעיר התחתית בחיפה, ערכו במשך יום אתמול התפרעויות רציניות בתגובה על פציעתו של שיכור בן עדתם על ידי המשטרה.
המתפרעים כילו את זעמם בחנויות ובמכוניות. 13 שוטרים נפצעו בהתנגשויות עם המתפרעים, ושלושה מהם נשארו בבית החולים לשם קבלת טיפול נוסף.
[...]
שמועת שווא שגרמה להפגנה
אתמול בבוקר הופצה בשכונת ואדי סאליב שמועה כי יעקב עקיבא* מת מפציעיו. [...] אורגנה הפגנה שבה נטלו חלק כ־300 מתושבי השכונה, יוצאי צפון אפריקה. המפגינים פנו למטה משטרת חיפה, כשבראשם נישאים דגל שחור ודגל לאומי מוכתם בדם. [...] כמחצית השעה לאחר מכן התאסף בכיכר פייסל שליד ואדי סאליב קהל בן 100 איש בקירוב, בהם ילדים רבים, שהוסתו על ידי פושעים [...] והחלו למנוע את מעבר המכוניות. ניידות משטרה שעברו במקרה נרגמו באבנים.

—

- תושב השכונה שנפצע בעימות עם השוטרים.

בריונים מוסתים התפרעו בחיפה

פציעת שיכור גרמה לשרשרת מעשי אלימות; מועדוני מפא"י וההסתדרות בעיר התחתית נהרסו; 13 שוטרים נפצעו על ידי הפורעים

הכבאים מטפלים במכונית שנהפכה על ידי המתפרעים ועולה באש

(על פי דבר, 10 ביולי 1959)

נספח לחלק ב – קטעי עיתונות (שאלה 10): מקור 2 – עמוד השער ומאמר בעמוד 3 של עיתון "העולם הזה", יולי 1959

("העולם הזה" – שבועון עצמאי, שנהג לבטא ביקורת כלפי השלטון ומדיניותו)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

תיאור עמוד השער: בראש השער שם השבועון באותיות גדולות: "העולם הזה". על רקע התצלום שני מלבנים אדומים ובהם הכותרת: "מה הצית את מרד המארוקאים?" ובאותיות גדולות: "מהומות חיפה".
התצלום: ברחוב צועדת קבוצת מפגינים, רובם צעירים. במרכז צעיר זקוף בגופייה לבנה ובמכנסיים לבנים, וסרט קשור על מצחו; הוא מניף ביד אחת מוט ועליו דגל ישראל גדול, ובידו האחרת מצביע קדימה, ופיו פתוח בקריאה. מאחוריו מפגין אחר מניף שלט ועליו הכיתוב "הצדק" ואחריו סימן שחלקו מוסתר (ככל הנראה סימן שאלה); מתחתיו נראות האותיות "שטרה" (תחילת המילה אינה נראית – ככל הנראה "משטרה"), ומתחתן סימנים נוספים, שחלקם מוסתרים [לא קריא]. סביבם קהל צעירים, ובחזית התמונה ילד בגופייה ובמכנסיים קצרים. בפינה התחתונה עיגול אדום ובו: "מספר 1137, ט' תמוז תשי"ט, 15.7.1959, שנה 22, המחיר 550 פרוטה".

מאמר בעמוד 3:

מרד המארוקאים

הסתכלו בתמונת השער. מה היא מזכירה לכם? תמונה היסטורית של המהפכה האמריקאית? או של כיבוש הבסטיליה? המרד ההונגרי? לא, אין זה דמיון מקרי, יש לשון לתמונות – ותמונה זו מדברת. אין היא מדברת על התפרעות של בריונים, על השתוללות מופקרת של כמה פורקי עול פליליים. זוהי תמונה אשר חותם של אמת גדולה טבוע עליה. שום צייר לא היה מצליח להעלות על הבד תמונה אמיתית יותר של זעם המוני.
האנשים בתמונות אלה מאמינים במה שהם עושים. הם מאמינים כי נעשה להם עוול גדול. הם מאמינים כי אכן הגיעו לגבול הסבלנות. זוהי תמונה של ההתקוממות. ההתקוממות הראשונה של מה שנקרא אצלנו, משום מה, "עדות המזרח".

[...]

המשטרה ירתה בשיכור מתפרע. השיכור היה בודד ובלתי מזוין, השוטרים היו פיכחים, מזוינים ובעלי עדיפות מספרית גדולה [...]. ההמונים בוואדי סאליב התקוממו כי הרגישו שהשוטרים הרשו לעצמם להשתמש בנשק חם, בצורה כה מחפירה, מפני שעמד לפניהם אדם ממוצא "מזרחי". [...] כאילו היה זה דבר מובן מאליו, פנה זעם ההמון מייד אל מוסדות ההסתדרות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

(העולם הזה, 15 ביולי 1959)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history